

16.6.2025

VAHTI hyvät käytännöt

Tukimateriaali tekoälyn käyttöönottoon

Tekoälysäädöksen vaatimusten noudattaminen

Sisällys

1	Yleistä	3
2	Aineistot	4
2.1	Nykytilakartoitus	4
2.2	Kuvaa käyttötapaukset	4
2.3	Tekoälyjärjestelmän käyttötapauksen riskitason arviointi	5
2.4	FRIA (perusoikeusvaikutustenarviointi).....	5
2.5	Tekoäly DPIA-lisäkysymykset (avuksi tietosuojan vaikutustenarviointiin tekoälyjärjestelmälle) .	5
2.6	Hankinnan tekoälyvaatimukset	6

16.6.2025

Muutosloki

PVM	Nimi	Mitä tehtiin	Huomiot
22.1.2025	Tekoälyn pienryhmä	Laadimme luonnoksen	
20.2.2025	Tekoälyn pienryhmä	Päivitimme hankinnan ohjeen	
17.3.2025	Päivi Kynkäänniemi	Päivitin ohjetta Hankinnan tekoälyvaatimusten osalta	
19.3.2025	Päivi Kynkäänniemi	Päivitin ohjetta DPIA:n os	
22.4.2025	Päivi Kynkäänniemi	Lisäsin aikataulun ensimmäiseen lukuun	
5.6.2025	Päivi Kynkäänniemi	Tein DVV:lle viimeistelyitä	
10.6.2025	Tapani Rinne	Viety DVV:n asiakirjapohjalle	

16.6.2025

1 Yleistä

Alla on esimerkki tekoölyyn liittyvästä organisaatiotasoisesta dokumentaatiosta:

Alla on kuva tekoölyjärjestelmäkohtaisesta dokumentaatiosta:

Liitteinä olevien aineistojen läpikäynti on suhteellisen nopeaa. Alla on kuvattu esimerkkiajat palavereille. Aikaa voi mennä yksinkertaisiin järjestelmiin huomattavasti vähemmänkin.

Palaverin aihe	Arvioitu kesto	Huomiot
Käyttötapauskuvauksen laatiminen	0,5 h	Pidä kuvaus lyhyenä ja selkeänä.
Käyttötapausten riskitason valinta	0,5 h	Lue materiaalista boldatut tekstit, niin nopeutat läpikäyntiä. Läpikäynti pitäisi olla nopeaa kyllä/ei -tyylillä toteutettavaksi.
Käyttöönottajaa koskevat vaatimukset ja tehtävistä sopiminen	0,5 h	Sopikaa mitä tehdään, kuka tekee ja missä ajassa.

16.6.2025

Vanhan käytössä jo olevan tekoälyjärjestelmän aiempien arviointien ja vaatimusten ajantasaisuuden tarkastaminen	1 h	Kotiläksynä on pyytää tietosuojavastaavan ja tietoturva-asiantuntijan apua tarkastukseen ja lukea vanhat hankinnan vaatimukset, tietosuojaliitteet, DPIA, tietoturva-arvioinnit jne., jotta palaveri etenee jouhevasti.
FRIA	2-4 h	Huom. FRIA tehdään vain tietyissä tilanteissa, ei kaikkiin tekoälyjärjestelmiin.
DPIA	2-4 h	Lisää DPIA lisäkysymykset omaan DPIA pohjaanne.
Vaatimuksenmukaisuuden arvioinnin ylläpitopalaveri (vuosikellotarkastus)	0,5 h	Varaa työpajoja, jos arviointia pitää päivittää.
Hankinnan vaatimusten laatiminen	0,5 h	Lisää kolme kysymystä tarjouspyyntöön.
Hankinnan tsekkilistan täyttäminen voittaneen tarjoajan kanssa	1 h	Jos olette itsekkin tarjoajan asemassa, täältä löytyvät teitä koskevat vaatimukset.

2 Aineistot

2.1 Nykytilakartoitus

Nykytilakartoituksen avulla tunnistat organisaatiossa käytössä olevien tekoälyjärjestelmien korkeat riskit ja avoimuutta vaativat käyttötapaukset. Jos käyttötapauksissa käytetään tekoälyjärjestelmää, merkitse ne listalle ensisijaisesti arviota varten sekä niihin liittyvä hallinnollinen, toiminnallinen ja henkilöstöön liittyvä kyvykkyys. Nykytilakartoitus antaa kokonaiskuvan järjestelmistä, jotta organisaatio voi suunnitella tulevat toimenpiteet.

2.2 Kuvaa käyttötapaukset

Tunnistettuasi käyttötapauksesi voit ryhtyä arvioimaan järjestelmien riskejä. Kuvaa tarvittaessa, mihin tarkoituksiin järjestelmä on merkitty suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä koskevaan EU-tietokannassa, ja varmistu siitä, että oma käyttötapauksesi kuuluu merkinnän piiriin. Muista ylläpitää käyttötapauksen listaa, sillä riskitasot voivat muuttua käyttötapauksen muuttuessa.

16.6.2025

Käyttötapausten tunnistaminen on koko prosessin tärkein vaihe, sillä jos se epäonnistuu, niin alla olevista aineistoista ei ole hyötyä organisaatiolle.

2.3 Tekoälyjärjestelmän käyttötapausten riskitason arviointi

Lomakkeen avulla voit arvioida tekoälyasetuksen mukaisen riskitason kullekin käyttötapaukselle. Riskitasoja on neljä:

- kielletyt käytännöt,
- korkea riski, joka jakaantuu turvallisuustuotteisiin ja komponentteihin sekä profiloiviin järjestelmiin, sekä
- tietyt tekoälyjärjestelmät, joka jakaantuu yleiskäyttöisiin tekoälymalleihin ja avoimuutta vaativien järjestelmiin sekä lopuksi
- vähäisen riskin järjestelmät.

Tärkeintä on, että tunnistat korkean riskin ja avoimuutta vaativan tietyt järjestelmät, sillä niihin liittyy vaatimuksia käyttöönottajalle.

Riskitason selvittyä voit selvittää, mitä tekoälyasetuksen vaatimuksia järjestelmään tai palveluun, tai toimitusketjuun kohdistuu. Nämä selviävät esimerkiksi hankinnan vaatimuksista (ks. kohta 2.6). Huomioithan, että organisaatioosi voi liittyä myös muita vaatimuksia, kuten käyttöönottajan vaatimuksia.

2.4 FRIA (perusoikeusvaikutustenarviointi)

Ennen perusoikeusvaikutustenarviointia, tee järjestelmälle riskitason arviointi (ks. kohta 2.3). FRIA, eli perusoikeusvaikutusten arviointi tulee tehdä, jos riskitason arvioinnin perusteella kyseessä on tekoälysäädöksen III liitteen mukainen korkean riskin järjestelmä.

Käytä FRIA lomaketta tekoälyjärjestelmän perusoikeusvaikutusten arvioinnissa. FRIA on tehtävä ennen järjestelmän ensimmäistä käyttöä. Suosittelemme FRIA:n tekemistä yhdessä DPIA:n, eli tietosuojan vaikutustenarvioinnin kanssa (ks. kohta 2.5).

Arviointilomakkeella on useita välilehtiä, joissa käydään läpi järjestelmää koskevat perustiedot, prosessit ja valvonta, sekä tehdään riskiarvio.

2.5 Tekoäly DPIA-lisäkysymykset (avuksi tietosuojan vaikutustenarviointiin tekoälyjärjestelmälle)

Käytä Tekoäly DPIA-lisäkysymyksiä yhdessä Tietosuojavaltuutetun toimiston julkaiseman [tietosuojan vaikutustenarvioinnin työkalun](#) kanssa, tai yhdistä se

16.6.2025

oman organisaatiosi tietosuojaan vaikutustenarvioinnin malliin. Tee vaikutustenarviointi vähintään silloin, kun tietosuoja-asetus sitä edellyttää.

Lisäkysymykset jakaantuvat kuuteen osioon: 1) tekoälyn perusteet, 2) tekoälyn vaikutukset ihmisiin ja vastuullisen tekoälyn periaatteet, 3) tekoälypalvelun kehittämisen elinkaari, 4) vastuullinen tekoälyhallinto ja riskinhallinta, 5) AI projektien ja systeemien toteuttaminen sekä 6) loppukysymys. Voit valita hankittavan kokonaisuuden mukaan, mitkä kysymykset ovat relevantteja vaikutustenarvioinnille. Aiheet on värikoodattu siten, että voit valita läpikäytävät kysymykset niiden mukaan.

2.6 Hankinnan tekoälyvaatimukset

Käytä näitä ehtoja hankkiessasi tekoälyohjelmistoa tai tekoälyominaisuuden ohjelmistokehitystä olemassa olevaan ohjelmistoon. Tämä ohje on tarkoitettu käyttöönnottajan roolissa tehtävään hankintaan.

Jos tunnistat, että tapaukseenne sovelletaan tarjoajan roolia, hankinnan tekoälyvaatimukset -asiakirjan toiselta välilehdeltä löytyvä tarkistuslista sisältää toimittajan lisäksi myös teihin kohdistuvia vaatimuksia.

Hankinnan tekoälyvaatimusten käyttämistä edeltävät toimet: Tunnista ensin käyttötapaaksesi ja tee tarvittaessa käyttötapauskuvaus esimerkiksi täyttämällä VAHTI hyvät käytännöt "Käyttötapausten arviointi" -lomake. Tarvitset käyttötapausta vaatimusten laatimisessa. Tee sitten käyttötapaukseen perustuva riskitasoarvio esimerkiksi täyttämällä VAHTI hyvät käytännöt "Tekoälyjärjestelmän käyttötapausten riskitason arviointi".

Kuvaa tarjouspyynnössä käyttötapaukseenne, eli tekoälyjärjestelmän käyttötarkoitus ja sen avulla määrittelemänne riskitaso.

Lisää tekoälyliitteen etusivulta löytyvät vaatimukset tarjouspyyntöönne. Tarkista, että tekoälyliitteellä ei ole päällekkäisiä vaatimuksia tarjouspyynnön muiden vaatimusten kanssa.

Kun toimittaja on valittu, täytä dokumentin toiselta välilehdeltä löytyvä käyttöönnottajan tarkistuslista toimittajan kanssa (samalla tavalla, kuin täytätte tietosuojaan liittyvän käsittelytoimien kuvauksenkin).

Huomioi, että tekoälysäätelyn yhteyteen on tulossa käytäntösääntöjä ja viranomaisohjeita, joita tulee seurata ja arvioida, kuinka ne vaikuttavat tekoälyn käytön vaatimuksiin.